

Εισαγωγή στη Συγκριτική Πολιτική Ανάλυση - ΣΠΑΠ 129 (ΥΠΟ)

Διαφάνειες διαλέξεων

Εαρινό εξάμηνο 2004

Διδάσκων: Άρης Αλεξόπουλος

Ο ορισμός της μελέτης περιπτώσεων (Yin 1994)

Η μελέτη περιπτώσεων είναι μια εμπειρική έρευνα που:

1. ερευνά ένα σύγχρονο πολιτικό φαινόμενο μέσα στο πλαίσιο πραγματικών π-κ-ο συνθηκών που το περιβάλλουν, ειδικά όταν
2. τα όρια μεταξύ του φαινομένου και του πλαισίου εμφάνισης του δεν είναι σαφώς οριοθετημένα

Όλες οι επιλεγμένες περιπτώσεις είναι διαμεσολαβημένες ασχета από το βαθμό κατασκευής της οριοθέτησης τους η την απροσκοπτη εξέλιξη τους σε πραγματικούς χρόνους. Συναρτώνται πάντα με το αναλυτικό και θεωρητικό πλαίσιο του ερευνητή. (Ragin, 1987)

Ο George, A προτείνει να μελετώνται περιπτώσεις διαδικασιών εξέλιξης –αλλαγής των μεταβλητών έρευνας. Πως εξελίσσονται τα πολιτικά φαινόμενα στο πλαίσιο της μελετούμενης περίπτωσης.

Η περιπτωσιολογική έρευνα καταπιάνεται με την τεχνικά διακριτή κατάσταση που υπάρχουν πολύ περισσότερες μεταβλητές από αυτές που ενσωματώνουν ποσοτικοποιημένη πληροφορία. Έτσι:

- στηρίζεται σε πολλαπλές (ποσοτικές κ ποιοτικές) μορφές έρευνας
- ωφελείται από την προηγούμενη ανάπτυξη θεωρητικών υποθέσεων στην καθοδήγηση της συλλογής και ανάλυσης πληροφορίας

Έτσι, η ΠΕ περιλαμβάνει ποιοτικές κ ποσοτικές πληροφορίες, χρησιμοποιεί ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους ανάλυσης και συλλογής της

Η Μελέτη Περιπτώσεων μπορεί να αφορά:

- ατομικούς δρώντες
- οργανισμούς
- διαδικασίες
- αποτελέσματα πολιτικής
- γειτονίες-περιοχές γεωγραφικές ενότητες
- θεσμούς
- γεγονότα

Συγκριτική Πολιτική Ανάλυση κ Περιπτωσιολογική Έρευνα

Είδη ΠΕ (Yin 1995):

- Διερευνητικά (exploratory)
- Περιγραφικά - καταγραφικά (descriptive)
- Ερμηνευτικά (explanatory)

Η ΣΠΑ είναι υποσύνολο της περιπτωσιολογικής έρευνας... Υπάρχει Π.Ε. που δεν είναι συγκριτική και αυτή είναι η περιγραφική-καταγραφική ΠΕ μιας χώρας (μπορεί όμως να αποτελέσει έναυσμα για σύγκριση).

Η πειθαρχία της Συγκριτικής Πολιτικής Ανάλυσης

Τρεις άξονες ανάπτυξης:

- Η μελέτη «ξένων» πολιτικών συστημάτων κρατών συχνά ανεξάρτητα του ενός από το άλλο
- Συστηματική σύγκριση πολιτικών συστημάτων με στόχο την εξήγηση διαφορών ομοιοτήτων (οικοδόμηση θεωριών)
- Μεθοδολογία συγκριτικής πολιτικής έρευνας με στόχο την ανάδειξη κανόνων και προδιαγραφών έρευνας

Λόγοι για συγκριτική πολιτική έρευνα

Το πείραμα δεν είναι διαθέσιμο στην πολιτική επιστήμη. Έτσι συγκρίνοντας συγκεντρώνεται πολύτιμη πληροφορία για τα πολιτικά φαινόμενα(διαδικασίες πολιτικές συμπεριφορές, πολιτικά αποτελέσματα με στόχο:

- Την πρακτική αξιοποίηση της πληροφορίας από τους πολιτικούς για την αναζήτηση λύσεων σε προβλήματα πολιτικής (μεταφορά επιτυχών πολιτικών πρακτικών στον τομέα αρμοδιότητάς τους, lesson –drawing)
- Την αξιολόγηση πληροφοριών από τους πολιτικούς παράγοντες στο πλαίσιο των γεωπολιτικών αντιπαραθέσεων
- Την παιδαγωγική τους χρήση στα πλαίσια της διδασκαλίας στο πεδίο της πολιτικής και διοικητικής επιστήμης και της θεωρίας των διεθνών σχέσεων

- Την οικοδόμηση θεωριών:
 - Η απαγωγική ροή σκέψης κάνει έμμεση χρήση της συγκριτικής πληροφορίας για την οικοδόμηση θεωρητικών υποθέσεων π.χ. ο Hobbes εμπνεύστηκε την θεωρία του για την «φυσική κατάσταση» από την μελέτη του αγγλικού εμφύλιου και την σύγκριση του με τις περιόδους της αποτελεσματικής και σταθερής διακυβέρνησης. Αλλά χρησιμοποιεί και άμεσα συγκριτικά πληροφορία για την επιβεβαίωση στην πράξη των απαγωγικών ισχυρισμών της
 - Η δεοντολογική πολιτική θεωρία χρησιμοποιεί την σύγκριση προτρεπτικά για να ενισχύσει τους ισχυρισμούς της για το «δέον γενέσθαι» μέσα από την υιοθέτηση (από τους πολιτικούς) επιτυχών παραδειγμάτων
 - Η επαγωγική ροή σκέψης χρησιμοποιεί την συγκριτική έρευνα ως εργαστήριο παραγωγής και ελέγχου θεωρητικών υποθέσεων:
 - Πριν την οικοδόμηση της θεωρίας για να αναδειχθούν πιθανές σχέσεις αιτιότητας και πρώτο-διατυπωθούν οι υποθέσεις
 - Μετά την αρχική διατύπωση μιας υπόθεσης επιλέγεται η συγκριτική εξέταση περίπτωσης/ων ώστε να βελτιωθούν, αν χρειάζεται, οι υποθέσεις αλλά και να αποκτήσουν περισσότερη εμπιστοσύνη οι ερευνητές για την αρχική τους «κατασκευή» και συνεχίσουν τον συστηματικό έλεγχο της θεωρίας τους
 - Μετά την ανάδειξη των υποθέσεων για τον συστηματικό έλεγχο τους...η μελέτη της κρίσιμης περίπτωσης (π.χ. η Ιαπωνία και η πολιτική σε βάρος της γραφειοκρατικής επιρροής στην κατάρτιση του κρατικού προϋπολογισμού)

Τύποι συγκριτικής πολιτικής ανάλυσης

Η ύπαρξη πολλών τύπων μπορεί να ερμηνευθεί ως αδυναμία της μεθόδου ότι δεν υπάρχει κυρίαρχο παράδειγμα άρα βρίσκεται ως μέθοδος σε πρώιμο στάδιο (premature) ...αλλά μπορεί να θεωρηθεί και σημείο δύναμης για την βελτίωση της μέσα από τον ανταγωνισμό των διαφόρων τύπων .

Πέντε τύποι συγκριτικής πολιτικής έρευνας:

1. Μελέτη μίας χώρας (Rose 1989, Anderson 1982...)
2. Ανάλυση παρόμοιων διαδικασιών και θεσμών σε περιορισμένο αριθμό κρατών επιλεγμένων για αναλυτικούς λόγους (Moore 1966, Skocpol 1979, Lipset Rokkan 1967...)
3. Μελέτες οικοδόμησης τυπολογιών η άλλων μορφών κατάταξης πολιτικών συστημάτων/υποσυστημάτων με στόχο την οικοδόμηση θεωριών μέσου- μικρού βεληνεκούς για ανιχνευόμενα πολιτικά φαινόμενα των εγχώριων πολιτικών των κρατών αυτών (Lijphart 1990)
4. Στατιστική και ποσοτική ανάλυση γεωπολιτικών περιφερειών - κρατών επιλεγμένων σε γεωγραφική η οικονομική βάση με στόχο τον έλεγχο υποθέσεων για τα κράτη αυτά. (Lange-Garrett 1985 ...)
5. Στατιστική ανάλυση όλων των κρατών με στόχο την οικοδόμηση και τον έλεγχο συσχέτισης μεταβλητών για το σύνολο των πολιτικών συστημάτων (Rummel 1972 Sullivan1996...)

Η μελέτη μιας χώρας

Είναι η περισσότερο διαδεδομένη μορφή συγκριτικής έρευνας. Πως όμως μπορείς να κάνεις συγκριτική πολιτική ανάλυση εξετάζοντας μόνο μια χώρα;

Απάντηση:

1. Συγκεντρώνεται πρωτογενές υλικό για δευτερογενή συγκριτική ανάλυση πχ. “The politics and Governance in country X”...1960s, 1970s Almond Pye editors see Rose (1989) Politics in England...
2. Αρχέτυπη περίπτωση για τον ορισμό και την μελέτη ενός χαρακτηριστικού του πολιτικού συστήματος. Τα συμπεράσματα στην συνέχεια μπορούν να εξετασθούν –ελεγχθούν σε άλλες χώρες η και διαχρονικά στην ίδια χώρα. Πχ. (Consociationalism in Netherlands, Lijphart 1975) η συναινετική διαχείριση διαιρεμένων πολιτικά και πολιτισμικά δημοκρατιών, (Social capital in Italy, Robert Putnam 1993) το κοινωνικό κεφάλαιο ως απαραίτητη υποδομή για την επιτυχή λειτουργία της δημοκρατίας
3. Αποκλίνουσα περίπτωση από υπάρχουσα θεωρία: Έναυσμα για βελτίωση της θεωρίας
4. Ακραία – οριακή περίπτωση: Χρησιμοποιείται στον έλεγχο υποθέσεων και προϋποθέσεων

Μελέτη διαδικασιών και θεσμών πολιτικής

Συγκριτική εξέταση παρομοίων πολιτικών διαδικασιών με στόχο τον προσδιορισμό της φύσης τους. Η σύγκριση είναι διακρατική αλλά και διαχρονική.

Στόχος η οικοδόμηση θεωριών μέσου βεληνεκούς.

Σε κάποιο βαθμό οι διαδικασίες και οι θεσμοί που εξετάζονται θεωρούνται σχετικά αυτονομημένοι από το περιβάλλον μέσα στο οποίο εμφανίζονται...έτσι το πλαίσιο εμφανίζεται ως περιορισμός η διαμορφωτικός παράγοντας στο μηχανισμό ανάπτυξης της διαδικασίας

Πχ. Θεωρίες κοινωνικών επαναστάσεων (Skocpol 1979)

Θεωρία οικοδόμησης του κοινωνικού κράτους (Flora Heidenheimer 1981)

Θεωρίες δημόσιας πολιτικής : καθορισμός της κυβερνητικής ατζέντας, υλοποίηση και αξιολόγηση δημ. Πολιτικών (Jones, Hecllo, Kingdon, Peters...)

Τα ίδια στάδια συμβαίνουν σε κάθε χώρα και πλαίσιο πολιτικής. Αυτή η προσέγγιση μοιάζει με τον λειτουργισμό του 1960.

Η συγκριτική μελέτη θεσμών παρουσιάζει την δυσκολία οι θεσμοί (πχ. νομοθετικά σώματα στις ΗΠΑ και στην Μ. Βρετανία) να έχουν διαφορετικές αρμοδιότητες .

Μελέτες οικοδόμησης τυπολογιών η άλλων μορφών κατάταξης πολιτικών συστημάτων / υποσυστημάτων

Οι τυπολογίες συνδυάζουν δυο οι περισσότερα κριτήρια για να κατατάξουν ένα πολιτικό σύστημα (η ένα τμήμα του).

Οι ταξινομήσεις είναι απλές μορφές τυπολογίας σύμφωνα με ένα κριτήριο πχ τα είδη κομματικών συστημάτων σύμφωνα με τον Sartori.

Αυτά τα κριτήρια μπορούν να εξελιχθούν σε ανεξάρτητες μεταβλητές μια θεωρητικής υπόθεσης πχ η τυπολογία του Lijphart όπου στις συναινετικές δημοκρατίες είναι δυσκολότερη η δραστική αλλαγή δημοσίων πολιτικών....

Είδη σφαλμάτων στην εκτέλεση Σ.Π.Α σε βάρος της εσωτερικής εγκυρότητας της οικοδομούμενης θεωρίας.

Η **εσωτερική εγκυρότητα της Σ.Π.Α.** συνδέεται με τον βαθμό βεβαιότητας του ερευνητή ότι αυτό που μετράει είναι πράγματι αυτό που νομίζει ότι μετράει. Η επιτυχία της μεθόδου στον προσδιορισμό των αιτιών (AM) ενός μελετούμενου φαινομένου (E.M.) στηρίζεται στην εξασφάλιση της διακύμανσης του (**πειραματική διακύμανση**) και την ανάδειξη μέσα από την συγκριτική προσέγγιση των πιθανών αιτιών του (A.M.). Η διακύμανση των μεταβλητών έρευνας μπορεί να είναι ψευδής για τους παρακάτω λόγους:

- Διακύμανση λόγω σφάλματος μέτρησης
- Διακύμανση λόγω ύπαρξης εξωγενούς παράγοντα στο προτεινόμενο υπόδειγμα αιτιότητας (αιτία που έχει εσφαλμένα η από άγνοια παραλειφθεί) (extraneous variance)

Οι πηγές των σφαλμάτων στην εκτέλεση Σ.Π.Α σε βάρος της εσωτερικής εγκυρότητας της οικοδομούμενης θεωρίας:

- Το διαφοροποιημένο ιστορικό πλαίσιο (κοινωνικές οικονομικές πολιτισμικές παράμετροι) που εξελίσσονται τα συγκρινόμενα πολιτικά φαινόμενα
- Η μεροληπτική επιλογή περιπτώσεων
- Η μεροληπτική επιλογή εργαλείων έρευνας

- Το φαινόμενο της ωρίμανσης (maturation) των πολιτικών φαινομένων: αφανείς προσαυξητικές αλλαγές τροποποιούν τα χαρακτηριστικά της μελετούμενης περίπτωσης. Ο κίνδυνος σφάλματος είναι μεγαλύτερος εάν αυτό γίνεται εν αγνοία του ερευνητή. Εάν το αντιληφθεί πρέπει να αλλάξει περίπτωση ή να αλλάξει ερωτήματα έρευνας
- Παγκόσμια όσμωση: δυσκολεύει την σύγκριση για την απόδοση εξελίξεων στα πολιτικά φαινόμενα που είναι αποτέλεσμα ενδογενών εγχωρίων παραγόντων και αυτών που οφείλονται σε εξωγενή παγκόσμια διαχεόμενα αίτια

Τρεις συμβουλές για την βελτίωση της εσωτερικής εγκυρότητας μιας θεωρίας:

- Φρόντισε η πειραματική διακύμανση της εξαρτημένης μεταβλητής να είναι η μέγιστη δυνατή
- Ελαχιστοποίησε τη διακύμανση των μεταβλητών έρευνας λόγω πιθανού σφάλματος μέτρησης
- Ελαχιστοποίησε τη πιθανότητα διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής λόγω της δράσης παραλειπομένων-εξωγενών στο προτεινόμενο μοντέλο αιτιών

...και μια για την εξωτερική εγκυρότητα μιας θεωρίας:

- Έλεγξε πάντα κάτω από ποιες συνθήκες (προϋποθέσεις) μπορεί να γενικευθεί μια θεωρία

Οι σύγχρονες τάσεις και οι προοπτικές στο περιεχόμενο της συγκριτικής ανάλυσης:

Τέσσερες εξελίξεις στην ΣΠΑ από την δεκαετία του 1950:

1. Μεγαλύτερη αυστηρότητα στους κανόνες σχεδιασμού της έρευνας
2. Από την μελέτη των θεσμών, στη μελέτη των πολιτικών διαδικασιών και την μελέτη των δημοσίων πολιτικών
3. Η παρακμή των «υπερ-ποσοτικών» μελετών. Λόγοι:
 - a. Υψηλό κόστος συλλογής στοιχείων
 - b. Νοηματικό «τέντωμα» στον ορισμό των μεταβλητών οδηγεί σε πρόβλημα εγκυρότητας
 - c. Η σχετική επιτυχία της ελεγχόμενης σύγκρισης (Moore, Skocpol...) σε βάρος της γενικευμένης σύγκρισης
4. «Σκέψου παγκόσμια, σκέψου συγκριτικά». Η παγκοσμιοποίηση των πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών φαινομένων οδηγεί σε ευθεία αμφισβήτηση του έθνους - κράτους ως βασικής μονάδας ανάλυσης (η πρόκληση της παγκόσμιας κλίμακας: οι οικονομικές, γεωστρατηγικές, πολιτισμικές, κοινωνικές, πολιτικές πλευρές της παγκοσμιοποίησης)

Οι προκλήσεις στον τρόπο διεξαγωγής της Συγκριτικής Πολιτικής Ανάλυσης

Ωστόσο, οι προκλήσεις για την συγκριτική πολιτική ανάλυση παραμένουν αναζητώντας πειστικότερες απαντήσεις:

1. Ποιο είναι το σωστό επίπεδο σύγκρισης: το «έδαφος» η μια πολιτική λειτουργία; (συγκρίνουμε πολιτικά συστήματα ως ενιαία σύνολα η απομονώνουμε παραμέτρους τους;)
2. Ο ρόλος της υπάρχουσας θεωρίας στην οπτική της ανάλυσης: Η θεωρία καθοδηγεί αλλά και περιορίζει τον ερευνητή στον προσδιορισμό της σχετικής (η άσχετης;) με το εξεταζόμενο φαινόμενο πληροφορίας
3. Ο ρόλος των εργαλείων-μεθόδων έρευνας και ο περιορισμός της οπτικής στην ανάλυση: η μέθοδος (χρησιμοποιώ μόνο ποιοτική η ποσοτική πληροφορία) δύναται να περιορίζει τον ερευνητή στα ερωτήματα όσο και στην αναζήτηση απαντήσεων

4. Που πρέπει να επικεντρώνεται η έρευνα: στη μελέτη του ξεχωριστού-του ακραίου και του ασυνήθιστου η στο σύνηθες και στην καθημερινότητα της πολιτικής;